

**พุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาล
ตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด***
**BUDDHIST WAY OF LIFE OF THE PEOPLE BASED ON THE PHILOSOPHY OF
SUFFICIENCY ECONOMY IN MUNICIPALITY OF CHAMPA KHAN SUBDISTRICT,
SUWANNAPHUM DISTRICT, ROI ET PROVINCE**

พระอนุรักษ์ อภินันโท (มุลรัตน์)¹, พระครูกิตติวรารท²
Phra Anurak Apinunto (Munratn)¹, Phrakhrukittiwarathorn²
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus, Thailand.^{1,2}
Email : it090117mui01@Gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้วิธีการวิจัยแบบเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลจำปาขัน จำนวน 361 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เท่ากับ 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยสุด ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านความพอประมาณ (ฉันทะ) 2. ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุววรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ได้แก่ รู้จักความพอประมาณในตนเอง รู้จักประหยัด อดออม ควรมีการศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ควรนำพาสมาชิกในครอบครัวเข้าวัดทำบุญอยู่เป็นประจำ ลด ละ เลิก อบายมุข และสิ่งเสพติดทุกชนิด

คำสำคัญ : 1. พุทธวิถี 2. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3. ประชาชน

ABSTRACT

The objectives of this thesis were 1) to study the Buddhist way of Life of the people based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Municipality of Champa khan Sub-District, Suwannaphum District, Roi Et Province 2) to compare public opinion of the People based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Municipality of Champa khan Sub-District, Suwannaphum District, Roi Et Province, classified by gender, age, education level and occupation 3) to study the recommendations on Buddhist way of Life of People based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Municipality of Champa khan Sub-District, Suwannaphum District, Roi Et Province by using a quantitative research methods. The sample group was 361 population group who aged 18 years and over in the area of Champa khan Sub-District Municipality. The instrument used for data collection was a 5-level estimation scale questionnaire with content accuracy of 0.67-1.00 and confidence equal to .97. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test value, and F-test.

The research found that :1. Buddhist way of People based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Municipality of Champa khan Subdistrict, Suwannaphum District, Roi Et Province. Overall and each aspect was at a high level. When considering each side in order from the highest average to the lowest were Moral conditions, and the side with the lowest was Moderation (Chanda). 2. Comparative results of Public opinion based the Philosophy of Sufficiency Economy, classified by gender, education level and occupation overall, were no difference. People's Opinions based on the Philosophy of Sufficiency Economy, classified by age, the difference was statistically significant at the .05 level. 3. Recommendations on Buddhist way of Life of the people based on the Philosophy of Sufficiency Economy in Municipality of Champa khan Sub-District, Suwannaphum District, Roi Et Province were self-sufficiency, know how to save, should have education and learning at all the time, should bring family members to the temple to make merit regularly, reduce and give up all kinds of vices and drugs.

Keywords : 1. Buddhist way 2. The Philosophy of Sufficiency Economy 3. People

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ปัญหาความยากจนของประชาชนมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน ระหว่างพื้นที่ โดยนอกเขตเทศบาลมีปัญหาสูงกว่าในเขตเทศบาลในทุกด้าน ขณะที่ภูมิภาคที่มีปัญหาความยากจนของประชาชนมากที่สุด โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนประชาชนยากจนที่ขัดสนด้านการเป็นอยู่ ให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติและการเสริมพลังทางสังคม และเป็นไปตามแนว

ทางการขับเคลื่อนแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ด้วยการเพิ่มโอกาสให้กับกลุ่มเป้าหมายประชากรที่มีรายได้ต่ำสุดให้สามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการและการบริการที่มีคุณภาพของรัฐและมีอาชีพที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ตลอดจนสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาลในการปรับปรุงระบบสวัสดิการและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และการแก้ไขปัญหาในการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งการให้บริการทางด้านวิชาการเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความยากจนและการพัฒนาคุณภาพของประชาชน (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2564)

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัวระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลางโดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ที่จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม สามารถดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550)

ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขันนั้นประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในวิถีการดำเนินชีวิตเนื่องจากความเลื่อมล้ำทางสังคมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการรายได้ในครอบครัว ชุมชน จนมีผลกระทบทำให้เกิดปัญหาความยากจนขึ้น ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมแต่ก็ไม่พอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัวเนื่องจากต้นทุนที่สูงขึ้น รายจ่ายมากกว่ารายได้ปัญหาเหล่านี้จึงเป็นปัญหาสำคัญที่จะต้องแก้ไข เทศบาลตำบลจำปาขัน ได้มีแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเพิ่มรายได้ แก้ไขปัญหาความยากจน ให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง (แผนพัฒนาท้องถิ่น 2561-2565 สำนักปลัดเทศบาลตำบลจำปาขัน, 2564)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมของประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในเขตเทศบาล ตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อทราบแนวทางการนำพฤติกรรมของประชาชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการนำหลักอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมแห่งความสำเร็จ เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชน ตามแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจำปาขัน โดยการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเพิ่มรายได้แก้ไขปัญหาความยากจน การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ การส่งเสริมและพัฒนาาระบบการศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของคน ครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาระดับพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย

3.1 ได้ทราบพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.2 ได้ทราบผลเปรียบเทียบพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.3 ได้ทราบข้อเสนอแนะของพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3.4 นำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปพัฒนาวิถีชีวิตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Study) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5,501 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไป ที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 361 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ตอนที่ 2 แบบสอบถามพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพุทธิวิธีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ นำเครื่องมือที่ได้สร้างขึ้นไปขอคำปรึกษาแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบแก้ไขปรับปรุงให้ครอบคลุมและเหมาะสมกับกรอบที่กำหนดไว้ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและครอบคลุมตามแนวทางการสร้างเครื่องมือ นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของข้อคำถามด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ความถูกต้องตามรูปแบบ (Format) และความถูกต้องของภาษา (Wording) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 0.67 - 1.00 นำแบบสอบถาม

ที่สร้างไปทดลองใช้ (Try out) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .97 และนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Reliability) และมีความสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจำนวน 361 ชุด ซึ่งได้ข้อมูลที่สมบูรณ์และมีการตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีการตอบกลับมาตรวจสอบความถูกต้องและสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วนำไปทำการวิเคราะห์โดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test, F-test และสรุปผลการวิจัย

5. ผลการวิจัย

5.1 ระดับดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน

พุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับพุทธวิถีของประชาชน			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1) ด้านความพอประมาณ (ฉันทะ)	3.59	0.23	มาก	5
2) ด้านการมีเหตุมีผล (จิตตะ)	3.74	0.36	มาก	4
3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (วิมังสา)	3.86	0.45	มาก	3
4) ด้านเงื่อนไขความรู้ (วิริยะ)	3.86	0.63	มาก	2
5) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	3.89	0.25	มาก	1
รวม	3.78	0.37	มาก	-

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.37) เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.25) ด้านเงื่อนไขความรู้ (วิริยะ) ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.63) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (วิมังสา) ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.45) ด้านการมีเหตุมีผล (จิตตะ) ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.36) และ ด้านความพอประมาณ (ฉันทะ) ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.23) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1) ด้านความพอประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านคิดว่าวิถีการดำเนินชีวิตโดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น จะสามารถทำให้วิถีการดำเนินชีวิตมีความสุขได้ รองลงมา ท่านมีการวางแผนลด

รายจ่ายที่ไม่จำเป็นในครอบครัว ท่านมีความยินดีในสิ่งที่มีและพอใจในสิ่งที่มีอยู่ ท่านปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รายได้จากการประกอบอาชีพเพียงพอต่อค่าใช้จ่ายในครอบครัว ท่านมีการวางแผนกับการใช้จ่ายในครอบครัวมาน้อยเพียงใด ท่านมีการพึ่งพาอาศัยตนเองมาก ท่านคิดว่ารายได้ที่ได้รับจากการทำงาน หากใช้จ่ายอย่างประหยัดจะทำให้การดำเนินชีวิตดีขึ้น และท่านมีการปลูกผักสวนครัวในบ้านเพื่อลดรายจ่ายในครอบครัว

2) ด้านการมีเหตุมีผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านสามารถลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น เมื่อค่าใช้จ่ายในครัวเรือนเพิ่มขึ้น รองลงมา ท่านสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคด้วยสติปัญญาอย่างมีเหตุผล ท่านให้สมาชิกในครอบครัวปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ครอบครัวมีความสุขและท่านมีการวางแผนล่วงหน้าในการใช้จ่ายในแต่ละเดือน ท่านเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิตท่านสามารถนำหลักธรรมมาปรับใช้อย่างมีเหตุผล ท่านพยายามหลีกเลี่ยงการกู้ยืมเพื่อการลงทุนในการประกอบอาชีพ ท่านมีการลด ละ เลิก อบายมุขและสิ่งเสพติดทุกประเภท เพื่อการดำเนินชีวิตในแต่ละวันจะทำให้มีความสุข และ ท่านมีการพิจารณาการใช้จ่ายในครอบครัวว่ามีความจำเป็นหรือไม่ในแต่ละวัน

3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านยึดมั่นในหลักของความซื่อสัตย์ สุจริต ประหยัดอดออม ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน รองลงมา ท่านมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนในการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายในแต่ละเดือน สมาชิกในครอบครัวของท่านรู้จักประหยัดอดออม ไม่ฟุ่มเฟือย ท่านดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง สามารถทำให้ครอบครัวผ่านปัญหาและ อุปสรรคไปได้ ท่านมีการประกอบอาชีพเสริมเพื่อหารายได้เพิ่มในช่วงวันหยุด ท่านหลีกเลี่ยงพฤติกรรมที่จะทำให้อายุสั้น ท่านมีครอบครัว ชุมชนได้รับผลกระทบที่เกิดจากการกระทำของท่านเอง ท่านมีการคิดทบทวนในการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อลดค่าใช้จ่ายในส่วนที่ไม่จำเป็น และ ท่านแนะนำให้คนในครอบครัว หลีกเลี่ยงหรืองดอบายมุข และสิ่งเสพติดทุกประเภท

4) ด้านเงื่อนไขความรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านดำเนินชีวิตมีการศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา รองลงมา ท่านหาความรู้ประสบการณ์หรือสิ่งใหม่ๆ ในการประกอบอาชีพ ท่านมีการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจทำการประกอบอาชีพ ท่านศึกษาสภาพแวดล้อมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ท่านเลือกรับแต่สิ่งที่ดี หลีกเลี่ยงสิ่งไม่ดี ที่จะส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ท่านนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาไปแลกเปลี่ยน เรียนรู้กับคนในครอบครัว หรือชุมชน เพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง ท่านนำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้สร้างอาชีพให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนด้วยตัวของท่านเอง และท่านสนับสนุนให้สมาชิกในครอบครัวมีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

5) ด้านเงื่อนไขคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ท่านประกอบอาชีพร่วมกับผู้อื่น ต้องมีความตรงไปตรงมาต่อผู้อื่น รองลงมา ครอบครัวของท่านเมื่อทำสิ่งใดแล้วก็มีความพยายามทำสิ่งนั้นให้สำเร็จตามที่วางไว้ ท่านคิดว่าวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนจะช่วยส่งเสริมคุณธรรม ท่านมีการนำพาสมาชิกในครอบครัวเข้าวัดทำบุญใส่บาตรอยู่เป็นประจำ ท่านสามารถแก้ไขปัญหาและอุปสรรคได้เมื่อท่านพบปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ท่านนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนิน

ชีวิต เพื่ออบรมตนเองและสมาชิกในครอบครัวให้มีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ และ ท่านมีการดำเนินชีวิตด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีคุณธรรม

5.2 ผลเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอายุ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (วิมangsa) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามอาชีพ โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

5.3 ผลการศึกษาข้อเสนอแนะพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สรุปได้ดังนี้

5.3.1 ด้านความพอประมาณ (ฉันทะ) ในทางพระพุทธศาสนาที่สอนให้รู้จักแก้ไขปัญหาด้วยปัญญาในการบริหารชีวิตของตนเองตามหลักพุทธวิถีจริงๆ ที่เน้นให้ทุกคนเป็นคนดี คิดดี พูดดี และปฏิบัติดี ถ้าหากปฏิบัติได้แล้วย่อมรู้ว่าอะไรพอเพียง อะไรขาด อะไรเกิน ควรรู้จักลดจ่าย เพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวด้วยการใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น เพื่อความผาสุกอย่างแท้จริง

5.3.2 ด้านการมีเหตุมีผล (จิตตะ) การใช้หลักเหตุและผลในการดำเนินชีวิต ทำให้ชีวิตมีความสุขได้โดยไม่ต้องลำบาก การรู้จักประมาณตนไม่ฟุ้งเฟ้อ รู้จักพอประมาณในทุกด้าน ๆ ด้านแล้วความสมดุลของชีวิตย่อมเกิดขึ้นกับคนนั้น ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนความสุขความเจริญย่อมจะอยู่กับคนนั้น

5.3.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี(วิมangsa) การมีสติในการทำงานใดๆ เมื่อเราไม่ประมาทมีสติในการทำงาน มีความรอบคอบในการกระทำทุกอย่างจะทำให้เกิดความสำเร็จในหน้าที่การงาน ช่วยเป็นแรงผลักดันให้สามารถดำเนินชีวิตตามหลักพุทธวิถีได้อย่างมีความสุข

5.3.4 ด้านเงื่อนไขความรู้ (วิริยะ) ประชาชนต้องศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีการวางแผนและการปฏิบัติในการประกอบอาชีพ ในหลักพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่สอนให้รู้จักความเพียรพยายามอุสาหะซึ่งเป็นหลักแห่งความสำเร็จ

5.3.5 ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ประชาชนต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความอดทน มีความเพียรและใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิตของตนเองตามหลักพุทธวิถี

6. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จากผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

6.1 ระดับพุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พุทธวิถีเป็นแนวคิดทางพุทธศาสนาในการพัฒนาด้านตนเองเป็นการเรียนรู้และการปฏิบัติเพื่อไปสู่ความพอดี หรือการมีคุณภาพของชีวิต มีความสัมพันธ์อันกลมกลืนระหว่างการดำเนินชีวิตและมุ่งการกระทำตนให้มีความสุขด้วยตนเอง รู้เท่าทันตนเอง ที่ทำให้ประชาชนเกิดความพอใจ ความชอบใจ ความยินดี มีความพอใจในสิ่งที่ทำนั้น มีความพากเพียรขยันอุสาหะ มีความเข้มแข็งอดทนความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จไม่ท้อถอย มีความคิดจดจ่อ เอาใจใส่ จิตใจจดจ่ออยู่กับหน้าที่และงานที่ทำ

มีความตั้งมั่น มีสมาธิตั้งมั่นอยู่กับงานที่ทำงานด้วยความไม่ประมาท และรู้จักไตร่ตรอง พินิจพิเคราะห์ ใช้ปัญญาในการใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่องในงานที่ทำอยู่เสมอ อยากทำสิ่งนั้นให้สำเร็จ ที่สอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต, 2542) ได้อธิบายว่า การประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 จะทำให้การดำเนินชีวิตนั้นประสบผลสำเร็จ ด้วยหลักอริยบท 4 คือหลักธรรมแห่งความสำเร็จ โดยนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต ได้ดังนี้ 1. ฉันทะ คือ ความพอใจ มีใจรักในสิ่งที่ตนที่ทำ และพอใจในสิ่งที่ตนเองมี ทำให้เกิดผลสำเร็จในหน้าที่การงานนั้นหรือสิ่งที่ทำนั้นให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งมานั้น 2. วิริยะ คือ ความพากเพียรขยันอดสาหัส บากบั่น ก้าวข้ามอุปสรรค ไม่ย่อท้อไม่หวั่นไหวกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบากที่เกิดขึ้นในชีวิต 3. จิตตะ คือ ใจที่จดจ่อและรับผิดชอบ เมื่อมีใจที่จดจ่อแล้วก็จะเกิดความรอบคอบในหน้าที่การงาน 4. วิมังสา คือ ไตร่ตรอง พินิจพิเคราะห์ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อบกพร่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัทมภักข พรมเสนา พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, และเกรียงศักดิ์ พองคำ (2564) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักอริยบท 4 กับวิสาหกิจชุมชนไม้ปาร์เก้ ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

อีกทั้งเทศบาลตำบลจำปาขันได้มีนโยบายเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเพิ่มรายได้แก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในทุกระดับ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ให้ประชาชนรู้จักถึงความพอประมาณ มีเหตุมีผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พร้อมรับมือกับสิ่งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ประชาชนจึงต้องมีความรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง และความซื่อสัตย์สุจริต ในการดำเนินชีวิตที่จะต้องมีความรู้ ความเพียร ความอดทน การมีสติ และมีความสามารถรอบด้านในการแก้ไขปัญหาที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินชีวิตในทุกระดับ สอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550) ได้เสนอว่า ทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตได้ โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ ดังนี้ 1) ความพอเพียงระดับบุคคลและครอบครัว มุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัวมุ่งเน้นให้บุคคลและครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 2) ความพอเพียงระดับชุมชน คนในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนบนหลักของความรู้ ของความรู้รัก สามัคคี 3) ความพอเพียงในภาคธุรกิจเอกชน มุ่งให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม 4) ความพอเพียงระดับประเทศ เป็นการบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชนส่วนใหญ่อยู่อย่างพอมีพอกินและพึ่งตนเองได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธจิตต์ สีเหนียง (2562) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ชุมชนบ้านห้วยเหนียวอำเภอด่านมะกอก จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิจัย พบว่า ด้านเงื่อนไขคุณธรรม เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการดำเนินชีวิตของประชาชนเองตามหลักพุทธวิธี เป็นหลักธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จ ทำให้เกิดความพากเพียร มีความเอาใจใส่ในหน้าที่การงานของตน และ การรู้จักไตร่ตรอง ที่นำไปปฏิบัติเพื่อเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่างๆ เป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในการดำเนินชีวิตด้วยการประกอบอาชีพที่ซื่อสัตย์ สุจริต และตั้งมั่นในงานที่ทำให้สำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ สมพร เทพสิทธิ (2550) หลักคุณธรรมเป็นพื้นฐานจิตใจของประชาชน ทำให้มีจิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรม

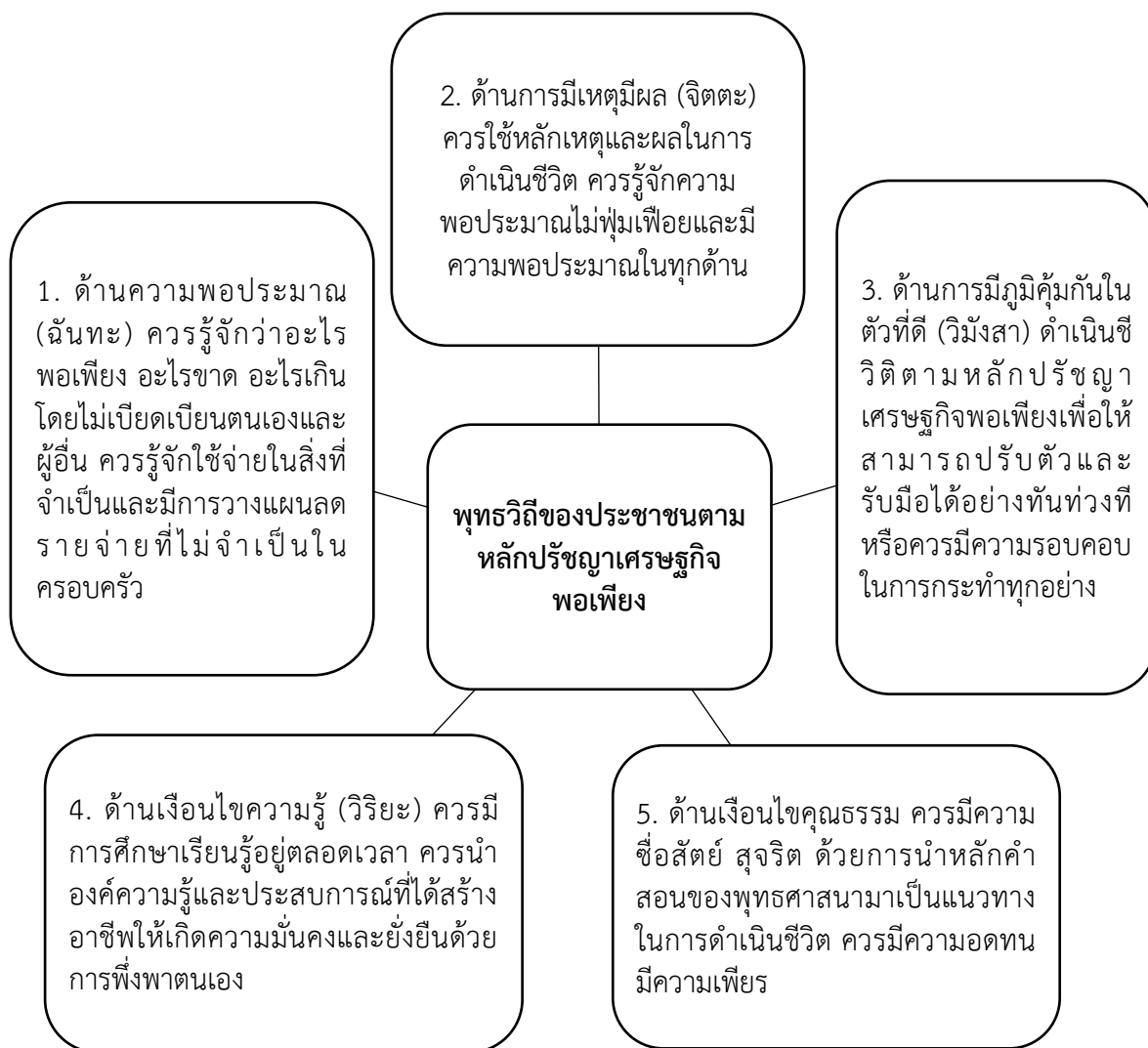
ความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อนและให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสมดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบด้วยเหตุและผลเป็นสำคัญตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ ชาระ (2564) ได้ศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

6.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน เป็นเพราะว่า ประชาชนในเทศบาลตำบลจำปาขัน รู้จักกำลังและขอบเขตความสามารถของตน มีการตัดสินใจอย่างถูกต้องตามความเป็นจริงพิจารณาอย่างรอบคอบ และคำนึงถึงผลกระทบในด้านต่าง ๆ มีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการดำเนินชีวิตด้วยหลักคุณธรรมนำความรู้เสมอมา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัมราวดี อินใหม่ และคณะ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ส่วนความคิดเห็นของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำแนกตามอายุ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นเพราะว่า ประชาชนที่มีการแยกแยะ รู้จักใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต มีความรับผิดชอบตลอดจนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทิวเมฆ นาวานุญนิยม (2561) ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนปทุมอโศก จังหวัดนครปฐม จำแนกตามอายุ ผลการศึกษาพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

7. องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง พุทธวิถีของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด สามารถนำมาสรุปองค์ความรู้ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 ควรมีการส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

8.1.2 ควรส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ประชาชนและกลุ่มอาชีพฝึกอบรม ศึกษาเรียนรู้ ในการพัฒนาศักยภาพหรือการพัฒนาอาชีพ ให้มีงานทำโดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีรายได้เพิ่มขึ้นและเพียงพอต่อการดำรงชีพ

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 ด้านความพอประมาณ ประชาชนควรมีความพอประมาณในตนเองพอใจในสิ่งที่ตนมี รู้จักประหยัด อดออม เก็บเงินไว้เลี้ยงดูครอบครัวและวางแผนในการใช้จ่ายในแต่ละวัน

8.2.2 ด้านการมีเหตุผล ประชาชนควรลดภาระค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นโดยเฉพาะ การลด ละ เลิก อบายมุข และสิ่งเสพติดทุกชนิด ใช้จ่ายในสิ่งที่จำเป็น

8.2.3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ประชาชนควรมีการวางแผนในการหารายได้เพิ่มขึ้น ด้วยการประกอบอาชีพเสริมนอกเหนือจากรายได้หลัก และในการทำงาน มีความรอบคอบในการกระทำทุกอย่างจะทำให้เกิดความสำเร็จในหน้าที่การงาน

8.2.4 ด้านความรู้ ประชาชนควรศึกษาเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีการวางแผนและการปฏิบัติในการประกอบอาชีพ แล้วนำความรู้ ประสบการณ์ที่มีอยู่แลกเปลี่ยนกับสมาชิกในชุมชนเพื่อสร้างความสามัคคีและให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง

8.2.5 ด้านคุณธรรม ประชาชนควรพาสมาชิกในครอบครัวทำบุญตักบาตรและเข้าวัดฟังธรรมอยู่เป็นประจำ เพื่อให้มีจิตใจผ่องใสซึมซับหลักธรรมยึดเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรมีการเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งเพื่อเพิ่มรายได้แก้ไขปัญหาความยากจน

8.3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในด้านการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของคน ครอบครัว และชุมชนให้เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

9. เอกสารอ้างอิง

- ทิวเมฆ นาวาบุญนิยม. (2561). **การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ของชุมชนปทุมอโคก จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป. คณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ประสิทธิ์ ชาระ และปาลิตา ชาระ (2564). การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนในเขตตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์. **วารสารวิชาการธรรมทรรศน์**. 21(3). 267-276.
- ปัทมกิจช พรมเสนา พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์, และเกรียงศักดิ์ พองคำ. (2564). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับวิสาหกิจชุมชนไม้ปาร์เก้ ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. **วารสารธรรมวิษณุ**. 3(1). 305-314.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2542). **การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.
- พันธ์จิตต์ สีเหนียง. (2562). การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ชุมชนบ้านหวายเหนียว อำเภอท่ามะกา จังหวัดกาญจนบุรี. **วารสารเกษตรพระจอมเกล้า**. 37(3). 527-537.
- สมพร เทพสิทธิ์า. (2550). **การเดินตามรอยพระยุคลบาทเศรษฐกิจพอเพียงช่วยแก้ปัญหาความยากจน และการทุจริต**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ธรรมสาร.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบ พ.ศ. 2550-2554/สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดร้อยเอ็ด. (2564). **บูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบเบ็ดเสร็จและแม่นยำ**. สืบค้นเมื่อ 24 ธันวาคม 2564. จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG210803205055132>

สำนักปลัดเทศบาลตำบลจำปาขัน จังหวัดร้อยเอ็ด. (2564). **แผนการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ (พ.ศ.2564)**. ร้อยเอ็ด : เทศบาลตำบลจำปาขัน.

โสภณ ขำทัพ. (2563). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำเนินชีวิตของครูในโรงเรียนเอกชนจังหวัดนนทบุรี. **วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์**. 5(2). 16-26.

อัมราวดี อินใหม่ และคณะ. (2560). **การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านสวนทุเรียน หมู่ 4 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา**. การประชุมวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 2. “มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์นวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม”. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. 5-6 สิงหาคม 2560. 587-596.

10. คำขอบคุณ

การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดีเนื่องจากได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนจากหลายท่าน และสามารถดำเนินการศึกษาค้นคว้าได้เป็นผลสำเร็จ ผู้ทำวิจัยจึงขอขอบคุณมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด และขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารมหาวิทยาลัย บุคลากรทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ชี้แนะ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย อีกทั้งต้องกราบขอบพระคุณ พระครูกิตติวราทร, ผศ.ดร. ประธานหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น ตามแนวพุทธศาสตร์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย ที่ได้ให้ความเมตตา ให้ความรู้ คำแนะนำชี้แนะ และตรวจสอบแก้ไข ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ด้วยดี ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และคณาจารย์สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์ทุกท่าน อีกทั้งงานวิจัยครั้งนี้จะประสบผลสำเร็จไม่ได้ หากไม่ได้รับการช่วยเหลือจาก ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยทุกท่าน ที่ให้คำชี้แนะ ตรวจสอบแก้ไขในการปรับข้อความให้สมบูรณ์ และนายกเทศมนตรีตำบลจำปาขัน ที่ให้ความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามในเขตเทศบาลตำบลจำปาขัน และประชาชนทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี